

Nr 544

Av herr Hamrin i Jönköping, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 94, angående ekonomiska villkor för rusdrycksutskänkningsen, m. m.

I proposition 94 vid årets riksdag föreslås, att den avveckling av den direkta vinst å spritdryckerna med 1/25 av den s. k. vinstkvantiteten årligen, som beslöts år 1937 och som skulle ha varit helt genomförd 1963, icke längre skall fortgå. I stället skall restaurangerna för framtiden få ersättning för vissa särkostnader förknippade med spritutskänkningsen efter ett system, som utformats av 1953 års utskänkingsvinstkommitté. Finansministern har emellertid höjt ersättningen från av kommittén föreslagna 12 till 15 procent av utskänkingspriset och det s. k. utskänkningsstaket från 30 till 35 procent.

Departementschefens motivering för denna del av de i propositionen framlagda förslagen återfinnes på s. 90 ff. En av de ledande grundsatserna i svensk nykterhetspolitik, erinras det inledningsvis om å sidan 90, har av ålder varit att enskilt vinstintresse icke skulle få göra sig gällande vid försäljning av r u s d r y c k e r (spärrat av oss) till allmänheten. Detta vinstintresse är, som utskänkingskommittén i sina undersökningar framhållit (betänkandet sid. 145 ff.), till en del direkt, till en annan del indirekt. Det direkta vinstintresset är knutet till skillnaden mellan försäljningspris och inköpspris å rusdrycker, det indirekta till den omsättningsstegring å andra varuslag än rusdrycker, som regelrätt åtföljer förvärvet av en rätt till utskänkning av rusdrycker.

Finansministern uttalar för sin del, att han finner det uppenbart, att statsmakterna alltjämt bör upprätthålla principen att något vinstintresse från restauratörernas sida inte bör få göra sig gällande vid utskänkningsen av s p r i t (spärrat av oss). Någon vinst bör alltså inte under några förhållanden få utgå även om detta i fortsättningen innebär en belastning av övriga varuslag (spärrat av oss).

När finansministern därefter övergår till att i anslutning till den sålunda angivna grundsatsen utforma konkreta förslag blir hans hållning emellertid vacklande. Ett av de grundläggande spörsmålen vid ersättningsbestämmande, sägs det till en början (s. 90 rad 12), är vilket ekonomiskt värde som kan ligga i utskänkingsrättigheten som sådan. Finansministern erinrar emellertid om att utskänkingsvinstkommittén icke genomfört någon

beräkning av storleken av denna vinst. I detta dilemma mellan frånvaron av en grundläggande undersökning och behovet att trots allt utforma ett förslag finner finansministern plötsligt (s. 90 rad 11 underifrån), att någon dylik på det grundläggande spørsmålet inriktad undersökning egentligen icke är behövlig. Liksom utskänkingsvinstkommittén utgår han i stället från ett godtyckligt antagande rörande storleken av den indirekta vinsten. Han finner sig sålunda böra antaga att denna indirekta vinst numera är mindre än vad kommittén antagit. Och han röjer nu (s. 92 rad 17) tvekan att godta den övervältring av vissa kostnader för spritutskänkingen på andra varuslag, som han i anslutning till sin principdeklaration om avveckling av det privata vinstintresset i spritutskänkingen (s. 91, rad 9) funnit oundgängligt.

Denna vacklan i propositionen mellan redan rent logiskt oförenliga ståndpunkter visar hur angeläget det är, att en undersökning om storleken av den indirekta vinsten av utskänkingen av spritdrycker kommer till stånd innan en slutlig reglering av spritrestaurangernas ekonomiska villkor sker. I strid med vad utskänkingskommittén anfört nödgas jag hävda, att en dylik undersökning ingalunda kan väntas möta oöverstigliga svårigheter, så länge man icke ställer krav på alltför snäva osäkerhetsmarginaler i fråga om resultatet.

Sedan kunskap om storleken av den indirekta vinsten sålunda vunnits, kräver uppenbarligen den av statsrådet uttalade grundsatsen om avskaffande av det privata vinstintresset i utskänking av spritdrycker, att de ekonomiska villkoren i avseende å rätten till utskänking av spritdrycker så avväges, att spørsmålet om huruvida rätt till utskänking av spritdrycker skall sökas eller icke sökas för restauratör framstår som likgiltigt eller i det närmaste likgiltigt. Endast vid en dylik avvägning ger samhället den restaurangrörelse, som icke tillerkänts rätt till utskänking av spritdrycker, enkannerligen den alkoholfria restaurangrörelsen, likvärdiga konkurrensbetingelser.

Jag föreslår därför, att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag i denna del måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om ny utredning i ärendet. Något trängande behov av ett omedelbart beslut synes mig icke föreligga.

Utskänkingsvinstkommittén föreslog för sin del att utskänkingskatten skulle utgå med hälften av utminuteringspriset. Anledning att sänka denna skatt till en tredjedel föreligger enligt min mening icke.

Utskänkingskommittén hade till sitt betänkande fogat ett förslag till förordning med vissa bestämmelser om förtäring och förvaring av rusdrycker m. m. Detta förslag avsåg att undanröja den för Sverige säregna form av faktisk utskänking utanför den lagliga utskänkingens ram, som under sprittransoneringens tid vuxit upp i Sverige. För min del har jag funnit denna strävan välbetänkt. Finansministern har emellertid icke ansett

sig böra följa kommittén i denna del. Det skulle enligt finansministerns mening försvåra eller omöjliggöra användningen av Folkets hus och bygdegårdar på landsbygden för sådana privata fester med spritförtäring, till vilka de hittills om också i mindre omfattning nyttjats. Till denna invändning kan det till en början sägas, att den föreslagna lagstiftningen visserligen i någon mån kommer att försvåra men ingalunda helt omöjliggöra en dylik användning av Folkets hus och bygdegårdar. Men den kommer att kräva att utskänkningsges den tillfälliga utskänkingsrättighetens kontrollerade form. Förutom den av departementschefen gjorda invändningen kan det också frågas, huruvida det icke kan betraktas som en ändamålsenlig nykterhetspolitisk handlingslinje att bryta tendensen till en dylik användning av Folkets hus och bygdegårdar i dess linda.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts hemställs,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående skatt å spritdrycker och vin, måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att spørsmålet om de ekonomiska villkoren vid överlåtelse av rätt att utskänka spritdrycker måtte göras till föremål för ny utredning; samt

att riksdagen för sin del måtte anta det som bilaga till denna motion fogade förslaget till förordning om förtäring och förvaring av rusdrycker m. m.

Stockholm den 26 mars 1957

Yngve Hamrin
i Jönköping

Bilaga

c) Förslag till förordning med vissa bestämmelser om förtäring och förvaring av rusdrycker m. m.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Denna förordning avser sådan rörelse, i vilken livsmedel mot ersättning tillhandahålles till förtäring på stället.

Förordningen gäller dock icke i fall, som omförmäles i 24 § andra stycket ölförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 522).

2 §.

I lokal eller å plats, vilken användes för rörelse, som avses i denna förordning, må gäst ej förtära eller tillåtas förtära rusdrycker eller öl, som icke därstädes i laga ordning utskänkts till honom, samt ej heller ersättningsmedel för rusdrycker. Drycker av sådant slag, som ej får utskännas i lokalen eller å platsen, ävensom ersättningsmedel för rusdrycker må ej förvaras där eller eljest så, att gästerna äga tillgång till dem.

Länsstyrelsen äger för personalfest i slutet sällskap medgiva undantag från bestämmelserna i första stycket i fråga om personalmatsal som i 25 § ölförsäljningsförordningen sägs. Vid ansökan härom skall fogas förklaring från institutionens eller företagets ledning eller vederbörande befälhavare att erinran icke göres mot ansökningen.

3 §.

Bryter den som handhar rörelse, som avses i denna förordning, eller någon hos honom anställd mot bestämmelserna i förordningen, straffes med dagsböter.

Husbonde ansvarar för brott mot denna förordning, som begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person liksom vore brottet begånget av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att brottet skett utan hans vetskap och vilja.

4 §.

Bryter gäst mot bestämmelserna i denna förordning, straffes med böter högst etthundra kronor.

5 §.

Där någon under tid då han är ställd under åtal för brott mot denna förordning fortsätter sitt brottsliga förfarande, skall såsom särskilt brott anses vad han före varje åtal förbrutit.